

Sygn. akt III AUa 857/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Irena Różańska-Dorosz /spr./

Sędziowie: SSA Monika Kiwiorska-Pajak

SSA Maria Pietkun

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Sp. z o.o. we W., (...) Sp. z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale M. L., A. F.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 1 marca 2018 r. sygn. akt VIII U 1052/17

o d d a l a apelację.

UZASADNIENIE

Decyzjami z 13 czerwca 2017 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. stwierdził, że podstawy wymiaru i składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) sp. z o.o. przez M. L. i A. F. w okresach wymienionych w decyzjach wynoszą 0,00 zł.

Decyzjami z 24 lipca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. ustalił podstawy wymiaru składek dla pracowników płatnika składek (...) sp. z o.o. dla M. L. za okres od października 2013 r. do kwietnia 2014 r. oraz dla A. F. od grudnia 2013 r. do kwietnia 2014 r. w kwotach wymienionych w zaskarżonych decyzjach.

W odwołaniach od powyższych decyzji obie spółki zarzuciły naruszenie art. 7, 8, 80 k.p.a. w zw. z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez dowolną ocenę zgromadzonego przez ZUS materiału dowodowego, wyciąganie z niego wniosków nie dających się pogodzić z zasadami logiki i racjonalnego rozumowania, kreowanie przez ZUS stanu faktycznego w konsekwencji błędne ustalenie w decyzji, przepisów postępowania, tj. art. 89 ust. 4 i 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez nie powiadomienie o przesłuchaniu świadków oraz

przepisów prawa procesowego poprzez wadliwe ustalenie stanu faktycznego skutkujące w konsekwencji wadliwym zastosowaniem przepisów prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie z uwagi na brak podstaw prawnych do ich uwzględnienia oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 1 marca 2018 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołania i zasądził na rzecz strony pozwanej od (...) sp. z o.o. kwotę 360 zł, a od (...) sp. z o.o. kwotę 540 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie to oparł Sąd Okręgowy na następujących ustaleniach:

(...) spółka z o.o. z siedzibą we W., przy ul. (...), wpisana została do Krajowego Rejestru Sądowego Rejestru Przedsiębiorców w dniu 5 września 2001r. Do przedmiotu działalności spółki należy m.in. sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana, wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi, magazynowanie i przechowywanie towarów, wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń biurowych, włączając komputery. (...) sp. z o.o. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmuje się: produkcją papierowych artykułów piśmiennych, produkcją papieru drukarskiego i piśmiennego do osobistego użytku oraz handlem hurtowym materiałami biurowymi posiadając markę rozpoznawalną na terenie całego kraju.

(...) sp. z o.o. z siedzibą we W., przy ul. (...), posiadająca magazyn na ul. (...) we W. oraz biuro handlowe na ul. (...), a terenem jej działalności jest również W.. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmuje się sprzedażą detaliczną artykułów piśmiennych oraz sprzedażą detaliczną artykułów i sprzętu biurowego.

(...) jako zleceniodawca zawarła w dniu 1 stycznia 2011 r. ze spółką (...) jako zleceniobiorcą umowę o świadczenie usług, polegającą na wydawaniu gazetek reklamowych, katalogów, ulotek, kalendarzy, prospektów, przygotowaniu i prowadzeniu kolejnych edycji akcji (...), bieżącej obsłudze strony internetowej, przygotowaniu i prowadzeniu akcji marketingowych, innych usług marketingowych wynikających z uzgodnionego między stronami Planu Marketingowego.

Spółka (...) jako zleceniobiorca zawarła także w dniu 1 stycznia 2011 r. umowę ze spółką (...) jako zleceniodawcą o świadczenie usług w zakresie pełnej obsługi księgowej związanej z prowadzoną przez zleceniodawcę działalnością gospodarczą. W szczególności zobowiązano się do świadczenia usług takich jak: prowadzenie wszystkich rejestrów, ksiąg, rejestrowanie faktur kupna i sprzedaży, dokonywanie uzgodnień bankowych, terminowego sporządzania i przesyłania do Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wszelkich deklaracji, informacji i wniosków, w związku z posiadaniem przez Zleceniobiorcę statusu Zakładu Pracy Chronionej, sporządzanie list płac dla pracowników, obsługi kadrowej pracowników i zleceniobiorców.

Spółka (...) zawarła w dniu 1 stycznia 2012 r. umowę o świadczenie usług magazynowych ze spółką (...). W § 1 umowy określono, że (...) posiada wiedzę, środki techniczne oraz personel umożliwiający świadczenie usług, o którym mowa w § 2. Przedmiotem umowy jest świadczenie przez (...) kompleksowych usług magazynowych na rzecz (...). W ramach tejże umowy (...) zobowiązało się do wykonywania takich działań jak: przyjmowanie na magazyn towarów handlowych będących własnością (...) i ich prawidłowe magazynowanie, wydawanie z prowadzonego magazynu towarów handlowych dla klientów (...), wykładanie towaru, eksponowanie go na półkach, utrzymywanie porządku, konfekcjonowanie, etykietowanie oraz pakowanie towarów, sprawowanie nadzoru jakościowo-ilościowego przy przyjęciu i wydawaniu towarów handlowych, prowadzeniu szczegółowej ewidencji magazynowo towarowej, przyjmowaniu w imieniu (...) reklamacji wydanych towarów handlowych. Ponadto spółka (...) zobowiązała się do współdziałania ze spółką (...) w celu wykonywania przez nią kompleksowych usług magazynowych.

Spółka (...) wystawiała faktury dla (...) dotyczące wykonanych usług: magazynowych, księgowych i marketingowych, a także obsługi punktu gastronomicznego. Umowy zawarte między spółkami - wnioskodawcami o współpracy noszą znamiona tzw. Leasingu pracowniczego.

Osoby świadczące pracę w ramach umów zlecenia zawartych z płatnikiem składek spółką (...) były jednocześnie zatrudnione na podstawie umowy o pracę w spółce (...).

Ubezpieczona A. F. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w spółce (...) na stanowisku dyrektora sprzedaży od 2012r. do 2017r. Zajmowała się działem sprzedaży w biuro-serwisie i pozyskiwała nowych klientów. Pracowała w godzinach od 8.00 -16.00. Ze spółką (...) miała zawartą umowę zlecenie, na mocy której miała zorganizować pracę związaną z opracowaniem strategii i planów operacyjnych sprzedaży. Do ubezpieczenia społecznego z tytułu powyższej umowy została zgłoszona od 23.09.2013 r. do 16.05.2014 r. Ubezpieczona z tytułu umowy zlecenia osiągnęła przychód w okresie od października 2013 r. do kwietnia 2014r. Umowę zlecenia wykonywała w domu. Ze spółką (...) rozliczała się w stosunku miesięcznym za kolejne etapy pracy. Plan pracy składała prezesowi spółki (...) Z. W.. Nie wykorzystywała żadnych danych spółki (...) do wykonywania umowy zlecenia na rzecz spółki (...). Do zawarcia umowy zlecenia pomiędzy ubezpieczoną a (...) sp. z o.o. doszło z inicjatywy prezesa (...).

Ubezpieczona M. L. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w spółce (...), ze spółką (...) w dniu 19.12.2013r. zawarła umowę zlecenia, na mocy której miała zająć się zorganizowaniem pracy związanej z przygotowaniem oferty handlowej dla klientów. Umowa ta zawarta była na okres od 19.12.2013r. do 22.04.2014r. Za tę pracę miała otrzymać wynagrodzenie w wysokości 2.454,10 zł brutto. Jednocześnie oświadczyła, że ma zawartą umowę o pracę ze spółką (...) i osiąga z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości powyżej wynagrodzenia minimalnego. Jednocześnie zleceniodawca dopuścił możliwość udziału innych osób w wykonywaniu tych czynności.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołania płatników składek nie są zasadne i podlegają oddaleniu.

W ocenie Sądu I instancji spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy ubezpieczone M. L. i A. F. w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o. w rzeczywistości świadczyły pracę na rzecz (...) sp. z o.o., z którą to spółką były związane umowami o pracę.

Przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, dla potrzeb tej ustawy formułują własną definicję legalną terminu „pracownik”. Zgodnie z tą definicją, pracownikiem w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest: osoba pozostająca w stosunku pracy oraz osoba wykonująca wykonywającą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy (art. 8 ust. 2a).

Sąd Okręgowy przytoczył prezentowany w orzecznictwie pogląd zgodnie z którym zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a u.s.u.s., zwrot ten opisuje sytuację faktyczną, która charakteryzuje się istnieniem „trójkąta umów”:

- a) umowy o pracę,
- b) umowy zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią i
- c) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą.

Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą. Jednocześnie według art. 17 ust 1 ww. ustawy, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe za ubezpieczonych, o których mowa w art. 16 ust. 1-3, 5, 6 i 9-12, (w tym zleceniobiorców) obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu w całości płatnicy składek.

Z kolei zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 3 i 11, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10.

Mając na uwadze przytoczone powyżej regulacje prawne, mające w sprawie zastosowanie, wskazał Sąd Okręgowy, że kwestia objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi pracownika wykonującego pracę w ramach umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią, kiedy jednocześnie związany jest umową o pracę z podmiotem, który w wyniku umowy o podwykonawstwo (lub innej umowy cywilnoprawnej o podobnym charakterze) przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy - przez pracodawcę (jako płatnika składek) nie budzi żadnych wątpliwości. Kwestia dotycząca zasad podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym osób wykonujących jednocześnie pracę w oparciu o umowę zlecenia oraz umowę o pracę, w opisanej wyżej konfiguracji, była już niejednokrotnie przedmiotem rozpoznania przez sądy powszechne. W jednym z wielu orzeczeń Sąd Najwyższy (por. wyrok z dnia 23.05.2014 r., II UK 445/13, LEX 1475168) wskazał, że umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. (także w jej art. 9 ust. 1) nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia "pracownika" - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał, że przedmiot umów zlecenia zawartych przez spółkę (...) z M. L. i A. F. był w zasadzie tożsamy bądź bardzo podobny z zakresem obowiązków wykonywanych w ramach umowy o pracę zawartej przez te ubezpieczone ze spółką (...). Jednocześnie spółka (...) zawarła ze spółką (...) umowę w zakresie świadczenia usług księgowych oraz umowę o świadczenie usług na czas nieokreślony w zakresie wykonania czynności marketingowych i magazynowych. Wynagrodzenie z tytułu realizacji tych umów przez pracowników (...) otrzymywała ta właśnie spółka. Dodać również wypada, że towar obu spółek, jak zeznał świadek A. Z., był usytuowany w jednym magazynie, a rozróżniano go przede wszystkim po logo spółki (...). Umowa ze spółką (...) była wykonywana po godzinach pracy w (...) albo w wolne dni.

Sąd Okręgowy po dokonaniu szczegółowej analizy stanu faktycznego sprawy, przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie stwierdził, że w przedmiotowej sprawie zastosowanie ma art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. W ocenie Sądu ubezpieczone wykonujące czynności w ramach nawiązanych umów cywilnoprawnych ze spółką (...), wykonywały jednocześnie pracę na rzecz swojego pracodawcy - spółki (...), która to uzyskiwała rezultaty tej pracy. Należy stwierdzić, że zawarcie umowy cywilnoprawnej było swego rodzaju sztucznym wybiegiem w ramach swobody decyzyjnej podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą - jednak de facto prowadzącym do obniżenia kosztów pracy, obciążających spółkę (...), umożliwiając jednocześnie ubezpieczonym dodatkowe zarobkowanie.

Zakres świadczeń w ramach zawartych przez ubezpieczone umów zlecenia mieścił się w istocie w ramach obowiązków pracowniczych łączących je ze spółką (...). W ocenie Sądu Okręgowego nie było realnej potrzeby zawierania dodatkowej umowy zlecenia. W istocie przedmiot umów obejmował wiedzę i doświadczenie, jakie ubezpieczeni nabyli w związku z zatrudnieniem w (...) i za zgodą pracodawcy mieli oni wykonywać umowę zlecenia na rzecz spółki (...), a w konsekwencji na rzecz spółki (...). Praca na rzecz obu spółek odbywała się przy ul. (...) we W.. Tym bardziej zauważyć należy, że obie spółki zawarły trzy umowy dotyczące wzajemnej współpracy, a były to umowy: zawarte w

dniu 1 stycznia 2011 r. z aneksami, z których jedna dotyczyła obsługi księgowej, a druga świadczenia usług oraz trzecia z 1 stycznia 2012r. z aneksami dotycząca świadczenia usług magazynowych.

W ramach realizacji tych właśnie umów zatrudniani byli pracownicy spółki (...). Taki wniosek bowiem można wysnuć z treści zawartych z umów zlecenia. W umowie zlecenia zawartej z M. L. z 19.12.2013 r. określony został zakres czynności koniecznych do wykonania w ramach realizacji tej umowy, to jest: zorganizowanie pracy związanej z przygotowaniem oferty handlowej dla klientów. Z kolei A. F. miała zajmować się zorganizowaniem pracy związanej z opracowaniem strategii i planów operacyjnych sprzedaży. Za wykonane prace spółka (...) wystawiała były faktury. W ocenie Sądu Okręgowego czynności wykonywane dla spółki (...) faktycznie niosły ze sobą skutek w postaci wynagrodzenia dla spółki (...) za wykonane prace.

Innymi słowy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wykonywane przez obie ubezpieczone prace w ramach umów zlecenia faktycznie odbywały się dla spółki (...) tym bardziej, że mieściły się w zakresie działań tej spółki w związku z zawartymi z (...) umowami w zakresie obsługi spółki (...) w zakresie prac magazynowych, księgowych, marketingowych i związanych z obsługą punktu gastronomicznego. Prace te mogły zdecydowanie być realizowane w ramach pracy w godzinach nadliczbowych, czego jednak spółka (...) nie proponowała. Stąd, zdaniem Sądu, doszło do obejścia przepisów o godzinach nadliczbowych.

Należy w tym miejscu podkreślić, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy, ani też „wyłącznie na rzecz” tego pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy również w sytuacji, gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, ani też w sytuacji, gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług.

Przenosząc powyższe rozważania na stan faktyczny niniejszej sprawy, wskazał Sąd Okręgowy, że mając na uwadze zawarte umowy o współpracy przez spółki (...) i (...), a także fakt, że ubezpieczone wykonywały w ramach zawartych umów zlecenia prace tożsame z pracami wykonywanymi ze stosunku pracy, w tym samym czasie i w tym samym miejscu, a nadto nadzorowane były przez jedną i tą samą osobę działającą na rzecz obu spółek - praca ubezpieczonych wykonywana w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką (...) była świadczona także na rzecz i w interesie spółki (...).

Odnosząc się do zarzutów płatnika składek naruszenia, przy wydaniu zaskarżonej decyzji przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, Sąd Okręgowy wskazał, że w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie znajdują przepisy kodeksu postępowania cywilnego, a nie przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych skupia się więc na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego i kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania, pozostaje poza przedmiotem tego postępowania.

Wobec powyższego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu odwołań. Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego wydano w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. w zw. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804 ze zm.).

Wyrok ten zaskarżyła apelacją spółka (...) zarzucając:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności

a) art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczone A. F. i M. L. w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką (...) wykonywały pracę na rzecz swojego pracodawcy, z którym pozostawały w stosunku pracy, tj. z (...) sp. z o.o. i w konsekwencji

ustalenie, że uzyskany przez obie ubezpieczone przychód z umów zlecenia należy uwzględnić w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne ubezpieczonych jako pracowników (...), podczas gdy w rzeczywistości jedynym beneficjentem pracy ubezpieczonych świadczonej na podstawie umów zlecenia był ich zleceniodawca, tj. (...) sp. z o.o., a co za tym idzie brak jest przesłanek do uznania ubezpieczonych za pracowników w świetle przepisu art. 8 ust. 2 w/w ustawy z tytułu świadczenia pracy na podstawie umów zlecenia zawartych ze spółką (...);

I. II. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego polegającą a uznaniu, iż to spółka (...) wystawiała faktury spółce (...) z tytułu realizacji umów o współpracy (co mogłoby sugerować, iż (...) świadczyła usługi na rzecz (...)), podczas gdy z treści umów łączących te dwie spółki oraz treści faktur VAT, bezsprzecznie wynika, iż to spółka (...) z tytułu świadczonych usług na rzecz spółki (...) wystawiała faktury tej spółce”

b) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na uznaniu, iż:

- zakres świadczeń w ramach zawartych przez ubezpieczone umów zlecenia mieścił się w ramach obowiązków pracowniczych wynikających z umów o pracę ze spółką (...), a co za tym idzie czynności wykonywane w ramach umowy zlecenia mogły być świadczone w ramach zawartych umów o pracę, podczas gdy obowiązki te nie pokrywały się nawet w najmniejszym zakresie, dotyczyły innych klientów i innych towarów, a przede wszystkim czynności zlecone na podstawie umów zlecenia nie były objęte zakresem umów o współpracy zawartych pomiędzy spółkami (...) i (...),
- czynności wykonywane przez ubezpieczone dla spółki (...) na podstawie umów zlecenia, faktycznie niosły ze sobą skutek w postaci wynagrodzenia dla spółki (...) za wykonane prace w ramach umów o współpracę, podczas gdy wynagrodzenie z umów zlecenia wypłacane było wyłącznie ubezpieczonym i dotyczyło wyłącznie czynności nie objętych umowami o współpracę,
- ubezpieczone M. L. i A. F. w ramach umów zlecenia wykonywały prace w tym samym czasie i tym samym miejscu co w ramach umów o pracę, podczas gdy w rzeczywistości prace na podstawie umów zlecenia świadczone były po godzinach pracy – w mieszkaniach zamieszkania ubezpieczonych,
- w ramach realizacji umów o współpracy w zakresie obsługi księgowej, magazynowej i marketingowej zatrudniani byli pracownicy (...) w tym ubezpieczone, co miałyby sugerować, iż ubezpieczone zostały zatrudnione w spółce (...) wyłącznie w celu wywiązania się przez (...) wobec (...) z obowiązków przyjętych na podstawie umów o współpracę, co stoi w jawnej sprzeczności z treścią umów o pracę i umów zlecenia ubezpieczonych, wykazem pracowników (...) biorących udział w realizacji umów o współpracę, zaś nade wszystko pomija bardzo istotny fakt, iż podmioty działalności obu spółek nie pokrywają się ze sobą, a obie spółki oprócz działalności objętej umowami o współpracę, prowadzą szereg innych działalności, co do których druga ze spółek nie jest w żaden sposób angażowana.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca spółka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części tj. w zakresie pkt I. i III. poprzez uwzględnienie odwołań wnioskodawcy i zmianę zaskarżonych decyzji z dnia 24 lipca 2017 r. w całości poprzez orzeczenie, że do podstawy wymiaru składek ubezpieczonych A. F. i M. L. nie podlegają wliczeniu wynagrodzenia uzyskane z tytułu zlecenia zawartych przez ubezpieczone z (...) sp. z o.o. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części tj. co do pkt I. w zakresie dotyczącym oddalenia odwołań (...) sp. z o.o. oraz co do pkt III. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje.

Strona pozwana nie składała odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującej się spółki jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Wprawdzie apelacja formułuje w pierwszej kolejności zarzuty naruszenia prawa materialnego, jednak rozważania wypada rozpocząć od oceny zasadności podniesionych zarzutów procesowych. Tylko bowiem prawidłowo ustalony stan faktyczny może stanowić podstawę do oceny poprawności zastosowania prawa materialnego (por. wyrok SN z 26 marca 2004 r., I CK 208/03, Lex 182074). W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok SN z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, Lex nr 585720).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy ubezpieczone A. F. i M. L. w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o. w rzeczywistości świadczyły pracę na rzecz apelującej spółki w rozumieniu art. 8 ust. 1 i 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, z którą to (...) sp. z o.o., z którą to spółką były związane umowami o pracę.

Rację ma Sąd Okręgowy, że do oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy musiał znaleźć zastosowanie art. 8 ust. 1 i 2a tej ustawy systemowej, który istotnie rozszerza definicję pracownika dla celów ubezpieczeniowych i za pracownika uważa nie tylko osobę pozostającą w stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p., ale także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w ukształtowanym - na gruncie art. 8 ust 2a ustawy systemowej - orzecznictwie przyjmuje się, że przepis ten istotnie rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to przy bliższej analizie dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Celem takiej regulacji było, po pierwsze - ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów oraz po drugie - ochrona pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych. Pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. wyrok SN z 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013/9-10/117, wyrok SN z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; wyrok SN z 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012/21-22/266, wyrok SN z 3 kwietnia 2014 r. II UK 399/13).

W aspekcie regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej - rację ma zatem Sąd I instancji, że czynności wykonywane przez ubezpieczone, w ramach zawartej ze spółką (...) umowy zlecenia w istocie wykonywane były na rzecz spółki (...), która w spornym okresie była pracodawcą ubezpieczonych.

Z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie wbrew twierdzeniom apelującej spółki wynika, że spółka (...) jako zleceniodawca zawarła ze spółką (...) jako zleceniobiorcą umowę o świadczenie usług, polegającą na wydawaniu gazetki reklamowych, katalogów, ulotek, kalendarzy, prospektów, przygotowaniu i prowadzeniu kolejnych edycji akcji (...), bieżącej obsłudze strony internetowej, przygotowaniu i prowadzeniu akcji marketingowych, innych

usług marketingowych wynikających z uzgodnionego między stronami Planu Marketingowego oraz umowę o świadczenie usług w zakresie pełnej obsługi księgowej związanej z prowadzoną przez zleceniodawcę działalnością gospodarczą. W szczególności zobowiązano się do świadczenia usług takich jak: prowadzenie wszystkich rejestrów, ksiąg, rejestrowanie faktur kupna i sprzedaży, dokonywanie uzgodnień bankowych, terminowego sporządzania i przesyłania do Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wszelkich deklaracji, informacji i wniosków, w związku z posiadaniem przez Zleceniobiorcę statusu Zakładu Pracy Chronionej, sporządzanie list płac dla pracowników, obsługi kadrowej pracowników i zleceniobiorców.

Z kolei spółka (...) zawarła w dniu 1 stycznia 2012 r. umowę o świadczenie usług magazynowych ze spółką (...), w której określono, że (...) posiada wiedzę, środki techniczne oraz personel umożliwiające świadczenie usług, zaś przedmiotem umowy było świadczenie przez (...) kompleksowych usług magazynowych na rzecz (...). W ramach tejże umowy (...) zobowiązało się do wykonywania takich działań jak: przyjmowanie na magazyn towarów handlowych będących własnością (...) i ich prawidłowe magazynowanie, wydawanie z prowadzonego magazynu towarów handlowych dla klientów (...), wykładanie towaru, eksponowanie go na półkach, utrzymywanie porządku, konfekcjonowanie, etykietowanie oraz pakowanie towarów, sprawowanie nadzoru jakościowo-ilościowego przy przyjęciu i wydawaniu towarów handlowych, prowadzeniu szczegółowej ewidencji magazynowo-towarowej, przyjmowaniu w imieniu (...) reklamacji wydanych towarów handlowych. Ponadto spółka (...) zobowiązała się do współdziałania ze spółką (...) w celu wykonywania przez nią kompleksowych usług magazynowych. Spółka (...) wystawiała faktury dla (...) dotyczące wykonanych usług: magazynowych, księgowych i marketingowych. Umowy zawarte między spółkami - wnioskodawcami o współpracy noszą znamiona tzw. leasingu pracowniczego.

Wobec tego twierdzenia skarżącej spółki, że realizacja umów cywilnoprawnych przez ubezpieczone A. F. i M. L. nie odbywała się w interesie (...), są sprzeczne nie tylko z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, ale także z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, bowiem czynności wykonywane w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką (...) dotyczyły „zorganizowania pracy związanej z opracowaniem strategii i planów operacyjnych sprzedaży” (A. F.) oraz „zorganizowanie pracy związanej z przygotowaniem oferty handlowej dla klientów” (M. L.).

W tej sytuacji podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, że wykonywane przez obie ubezpieczone prace w ramach umowy zlecenia faktycznie odbywały się w interesie spółki (...) tym bardziej, że mieściły się w zakresie działań tej spółki w związku z zawartymi z (...) umowami dotyczącymi prac magazynowych, księgowych i marketingowych.

Uwzględniając przytoczone wyżej regulacje prawne mające w sprawie zastosowanie, jak również utrwalone stanowisko judykatury, wskazać należy, że nie budzi wątpliwości kwestia objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi pracownika wykonującego pracę w ramach umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią, kiedy jednocześnie związany jest umową o pracę z podmiotem, który w wyniku umowy o podwykonawstwo (lub innej umowy cywilnoprawnej o podobnym charakterze) przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy - przez pracodawcę (jako płatnika składek). W wyroku z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13 (LEX 1475168) Sąd Najwyższy wskazał, że umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. (także w jej art. 9 ust. 1), nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia "pracownika" - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy), mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych w art. 8 ust. 2a. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana

jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Sąd Apelacyjny zgodził się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że ubezpieczone A. F. i M. L. wykonujące czynności w ramach umowy cywilnoprawnej ze spółką (...), wykonywały jednocześnie pracę na rzecz swojego pracodawcy, który uzyskiwał rezultaty tej pracy. Zawarcie w tych warunkach umowy cywilnoprawnej było zabiegiem dopuszczalnym w świetle przepisów prawa cywilnego, jednak zmierzającym do obniżenia kosztów pracy obciążających odwołującą się spółkę, umożliwiając jednocześnie zleceniobiorcy dodatkowe zarobkowanie. Nie istniała zatem realna potrzeba zawierania dodatkowej umowy cywilnoprawnej. W istocie przedmiot umów zlecenia obejmował prace tożsame z pracami wykonywanymi ze stosunku pracy, w tym samym czasie i w tym samym miejscu, nie bez znaczenia jest również fakt, że były one nadzorowane przez jedną i tę samą osobę działającą na rzecz obu spółek.

Uszło uwadze skarżącej, iż regulacja zawarta w art. 8 ust. 2a niewątpliwie wychodzi naprzeciw ograniczaniu, czy próbom obchodzenia praw pracowniczych przez pracodawców poprzez omijanie bezwzględnych przepisów prawa pracy zwłaszcza w zakresie pracy w godzinach nadliczbowych. W orzecznictwie przyjmuje się, że zatrudnianie pracowników poza normalnym czasem pracy na podstawie umów cywilnoprawnych przy pracach tego samego rodzaju co objęte stosunkiem pracy, stanowi obejście przepisów o czasie pracy w godzinach nadliczbowych oraz przepisów dotyczących składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyrok SN z 30 czerwca 2006 r., II UKN 523/99, OSNP 2002/1/22). Włączenie w tę konstrukcję prawną dodatkowego podmiotu, jako formalnego kontrahenta pracownika nie powinno mieć większego znaczenia, skoro beneficjentem pracy pozostaje ten sam pracodawca, kosztem pracy pracownika. Znaczenie ma tu też zmniejszenie oskładkowania pracy, na czym z kolei pracownik straci w przyszłości, gdy zrealizuje się ryzyko ubezpieczeniowe związane ze zdrowiem lub starością. Nadto przepis art. 8 ust. 2a ma do spełnienia określone cele, nie tylko z zakresu ubezpieczeń społecznych, a przyjęta regulacja ma swoje racjonalne uzasadnienie, choćby łączone z przeciwdziałaniem instrumentalnemu wykorzystywaniu przepisów prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2014 r. II UK 444/13, LEX nr 1508967).

Nietrafny okazał się zatem zarzut dotyczący błędu w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji. Błąd w ustaleniach faktycznych zachodzi wówczas, gdy dochodzi do ewidentnej sprzeczności ustaleń faktów dokonanych przez Sąd z zebrany materiał dowodowy. Zarzut ten polega na wadliwych ustaleniach stanu faktycznego w porównaniu do przeprowadzonych dowodów, czyli powinien dotyczyć sytuacji, gdy ustalenie sądu w zakresie stanu faktycznego jest nie do pogodzenia z przeprowadzonymi dowodami. Wbrew postawionemu zarzutowi, ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji były zgodne z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, czemu Sąd dał wyraz w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku - powołując konkretne dowody, które przypisał do konkretnych ustalonych przez siebie faktów. Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, nie naruszając granic zastrzeżonych dla swobodnej oceny materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.) i na tej podstawie wydał trafne rozstrzygnięcie, znajdujące uzasadnienie w całości sprawie oraz treści obowiązujących przepisów.

Pozostałe zarzuty odwołującej się spółki dotyczące ustaleń faktycznych Sądu I instancji skupiały się w istocie wokół problemu wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. oceny, czy praca A. F. i M. L. była wykonywana „na rzecz” swojego pracodawcy, o czym była mowa we wcześniejszej części niniejszego uzasadnienia.

Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację odwołującej się spółki na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Monika Kiwiorska-Pająk SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Maria Pietkun

R.S.